

CLAUDE HENRI SAINT-SIMON – AUGUSTIN THIERRY

AZ EURÓPAI TÁRSADALOM ÚJJÁSZERVEZÉSÉRŐL (Részlet)

MÁSODIK KÖNYV

■ Arról, hogy Európa minden nemzetét egy-egy nemzeti parlament kell kormányozza, és hogy a nemzetek hozzá kell járuljanak egy általános parlament megalakításához, amely az európai társadalom közös ügyeiben döntene.

I. fejezet

Az európai társadalom új szervezetéről

Elemeztem Európa régi szervezetét, kimutattam előnyeit és hibáit, és utaltam arra, milyen módszerrel lehet az előbbieket úgy megőrizni, hogy kikerüljünk az utóbbiakat. Aztán kimutattam, ha létezik önmagában jó kormányforma, ez csak a parlamentáris alkotmány lehet. Ezekből természetesen következik a megoldás:

Hogy mindenütt a régi államszervezetben váltsák fel a hierarchikus vagy feudális államformát a parlamenti államformával. Ez az egyszerű felcserélés egy olyan új szervezetet eredményezne, amely tökéletesebb az előbbinél és nem olyan mulandó, mert helyessége nem egy olyan emberi lelkiállapot eredménye, amely az idővel változik, hanem a dolgok változhatatlan természetes rendjén nyugszik.

Így hát összefoglalom, amit eddig elmondtam:

Európának az lenne a lehető legjobb szervezete, ha minden európai nemzetet egy-egy olyan parlament kormányozna, amelyek elismerték annak az egyetemes parlamentnek a felsőbbségét, amely az összes nemzeti parlamentek fölött állna, s amelyet felruháznának azzal a hatalommal, hogy a köztük felmerült nézeteltérésekben dönthessen.

A nemzeti parlamentek felállításáról itt nem fogok beszélni, a tapasztalat már megmutatta, hogy milyen kell legyen a felépítésük; csak arra akarok rámutatni, hogyan lehet Európa általános parlamentjét létrehozni.

II. fejezet

Az európai parlament képviselőházáról

Minden emberben, aki egy bizonyos országban született, egy bizonyos állam polgára, nevelése, összeköttetései és az elébe állított példák hatása alatt kifejlődik egy többé-kevésbé mély hajlam, amelynek értelmében szempontjait saját jólétének határain túlra terjeszti ki, és saját érdekeit annak a társadalomnak az érdekével látja összekötvé, amelynek ő is tagja.

Ennek a megerősödött és érzelemmé vált hajlamnak eredménye az a törekvés, hogy saját érdekeit általánosítsa, vagyis úgy lássa, hogy ezek a közös érdekekben mindig benne vannak; ezt a hajlamot, amely néha meggyengül, de nem semmisül meg soha, ezt nevezik hazafiságnak.

Minden jó nemzeti kormányzatban az a hazafiság, melyet minden tag akkor hoz magával, amikor a közösség tagjává válik; az egész szervezet szerves szellemévé és akaratává kell váljék, mert egy jó kormányzatnak az a sajátossága, hogy a kormányzat érdeke fedi a nemzet értékeit.

Ez a szerves akarat a kormányzat lelke, mely oda hat ki, hogy a szervezetben minden cselekedet egységes és minden mozzanat összefügg, hogy minden egyazon cél felé halad, hogy minden ugyanazon mozgatóerő függvénye. Ugyanaz a helyzet az európai kormányzatoknak is, mint a nemzeti kormányoknak, nem cselekedhetnek semmit minden tagjának közös akaratára nélkül.

Míg az a szerves akarat, amely egy nemzeti kormányon belül nemzeti hazafiságból születik, az európai kormányzatban csak egy még általánosabb látás, egy még emelkedettebb érzelemből eredhet, amelyet európai patriotizmusnak nevezhetünk.

Montesquieu mondta, hogy az intézmények alakítják az embereket; így az a hajlam, amely a hazafiságot túlviszi a haza határain, az a szokás, hogy a nemzeti érdekek helyett Európa érdekét nézzék az emberek, ez lesz azok számára, akik meg fogják alakítani az európai parlamentet, felállításának első gyümölcse.

Ez igaz, de éppen az emberek alkotják meg az intézményeket, és intézmény addig nem alakulhat, amíg az emberek erre meg nem értek vagy legalábbis nem készültek fel rá.

Ezért szükségszerű, hogy az európai parlament képviselőházába, vagyis az európai alkotmány két aktív hatalmának egyikébe csak olyan embereket küldjenek ki, akiknek sokkal kiterjedtebb az összeköttetésük, akiknek szokásait a hazai szokások kevéssé határozzák meg, s akiknek hasznos munkája nem korlátozódik egy nemzet használatára, hanem minden nép közt elterjed; ezek az emberek hamarabb elérhetik azt az egyetemes látást, amely a szervezet lelkévé válik, s magukévá tehetik azokat az egyetemes érdekeket, amelyek az európai parlament közös érdekeit szolgálják.

Csak kereskedőket, tudósokat és tisztviselőket kell beküldeni arra a célra, hogy a nagy parlament képviselőházát megalkossák.

Tulajdonképpen az európai társadalom minden közös érdekét vissza lehet vezetni a tudományra, művészetre, törvénykezésre, kereskedelemre, közigazgatásra és az iparra.

Európa írni és olvasni tudó lakói millióként a nagy parlament képviselőházába egy-egy kereskedőt, egy tudóst és két tisztviselőt kellene hogy küldjenek. Így feltéve, hogy Európa lakói közül hatvanmillió tud írni és olvasni, a képviselőház kétszáznegyven tagból állna.

Minden tagot az a szervezet választ meg, amelyhez az illető tartozik. Mindeniket tíz évre választják.

A képviselőház minden tagjának legalább huszonötezer frank jövedelme kell legyen, birtoka alapján.

Az igaz, hogy a birtoktulajdon adja meg egy kormányzat szilárdságát, de csak abban az esetben, ha az nincs elválasztva a felvilágosodástól, mert csak akkor nyugodhat szilárdan rajta a kormányzat. Ezért illő, hogy a kormányzat a maga körébe hívja és birtokkal ruházza fel azokat a földbirtokkal nem rendelkező embereket, akiket fényes érdemeik erre kijelöltek, azért, hogy a tehetség és a birtok ne legyen egymástól elválasztva, mert a

tehetség, amely a legnagyobb és a legaktívabb hatalom, rövidesen szembe kerülne a birtokkal, ha ezek nem volnának egyesítve...

Így minden újabb választásnál a legjelesebb nem birtokos tudósok, kereskedők és tisztviselők közül húsz tagot kellene az európai parlament képviselőházába bevinni és huszonötezer frank jövedelmű birtokkal felruházni.

III. fejezet *A felsőházi*

Mint ahogy minden nemzeti parlament felsőházának tagja gazdagságával kell kitűnjön abban az országban, ahol lakik, ugyanúgy az európai parlament minden felsőházi tagja is európai viszonylatban gazdagságával kell kiemelkedjék.

Az európai parlament minden felsőházi tagjának legalább 500 ezer frankot jövedelmező birtoka kell legyen.

A felsőházi tagokat a király nevezi ki, számukat nem korlátozzák.

A felsőházi tagság örökölhető.

A felsőháznak húsz tagja lesz azoknak az embereknek leszármazottai-ból kinevezve, akik a tudomány, ipar, igazságszolgáltatás terén munkájukkal az európai társadalomnak a legtöbbet használtak.

Ezeket a tagokat az európai parlament 500 ezer frank évi jövedelmű birtokkal ruházza fel. Az előzőleg kinevezett húsz tagon kívül minden parlamenti választás alkalmával még egy felsőházi tagot választanak és ruháznak fel földbirtokkal.

IV. fejezet *A királyról*

Az európai társadalom legfelsőbb vezetőjének kiválasztása olyan jelentőségű és aprólékos tanulmányozást igényel, hogy ennek a megvitatását egy következő munka tárgyául tűztem ki, amely később fog megjelenni és ennek kiegészítője lesz.

Az európai parlament királya elsőnek kell működésbe lépjen és meghatározza a parlament két házában megalakulását; ő kell megkezdje az akciót, hogy a nagy parlament felállítása forradalom és zavarok nélkül menjen végbe.

A királyság örökölhető lesz.

V. fejezet *A nagy parlament külső és belső hatásköre*

Az európai társadalom minden általános érdekű kérdése a nagy parlament elé kerül, s ez veszi vizsgálat alá és oldja meg; az egyes kormányok közt felmerülő viták egyetlen bírója lesz. Ha az európai lakosság egy része, amely egy bizonyos kormánynak van alárendelve, külön nemzetet akar alkotni, vagy egy idegen kormányzat fennhatósága alá akar belépni, ebben a kérdésben az európai parlament fog dönteni. De nem a kormányok, hanem a népek érdekében fog dönteni, és szeme előtt célul mindig az európai konföderáció lehető legjobb szervezete fog lebegni.

Az európai parlament tulajdonában és kizárólagos fennhatósága alatt egy város és környéke fog állni. A parlamentnek joga lesz a konföderációra mindazon adókat kivetni, amelyeket szükségesnek tart.

Az európai társadalom minden általános hasznosságú vállalkozását a nagy parlament fogja irányítani, így például csatornákkal fogják összekötni a Dunát a Rajnával, a Rajnát a Balti-tengerrel stb.

Külső tevékenység, elfoglaltság nélkül nincsen belső nyugalom. A konföderáció belső békéjének fenntartásához a legjobb módszer, ha figyelmét mindig kifelé fordítjuk, és szünet nélkül nagy belső munkákkal foglalkoztatjuk. Benépesíteni a földkerekséget az európai fajjal, amely fejlettebb minden más fajnál; a földet utazhatóvá és lakhatóvá tenni, mint Európát – íme, a vállalkozás, mellyel az európai parlament Európa cselekvő képességét állandóan leköthetné.

A közoktatás egész Európában a nagy parlament irányítása és felügyelete alá lesz helyezve.

A nagy parlament szerkesztésében kiadnak egy mind a nemzetekre, mind az egyének magatartására vonatkozó morálkódexeket, hogy azt egész Európában tanítsák. Ebben fejtendő ki, hogy azok az alapelvek, amelyeken az európai konföderáció nyugszik, a legjobbak, és csak ezek képesek arra, hogy a társadalmat olyan boldoggá tegyék, amilyen emberi természete folytán és a felvilágosodás jelen pillanatában lehet.

A nagy parlament teljes lelkiismereti szabadságot és minden vallás szabad gyakorlását biztosítja; de elnyomja azokat a vallásokat, amelyeknek elvei ellenkeznek a felállított nagy morálkódexszel.

Így megvolna az európai népek között is ez a kapcsolat, amely minden politikai szervezet alapja; az intézmények egyöntetűsége, az érdekek azonosossága, az alapelvek megegyezése, az egységes morál és közoktatás. [...]

HARMADIK KÖNYV

Arról, ahogy Franciaországnak és Angliának, mivel parlamentáris a kormányformájuk, alkothatnak és alkotniuk is kell egy közös parlamentet, amelynek feladata a két nemzet ügyeit intézni. A francia–angol parlament hatása Európa többi részére.

I. fejezet

*Az európai parlament felállításáról, azokról az eszközökről,
amelyekkel a megalakulást siettetni lehet*

Az emberek sokáig félreismerik, hogy mi válik a hasznukra, de mindig eljön az az idő, amikor felvilágosodnak, és felhasználják a lehetőségeket.

A franciák átvették az angol alkotmányt, és Európa minden nemzete egymás után át fogja venni, amint eléggé felvilágosultak, hogy ennek előnyeit értékelni tudják.

És amikor Európa minden nemzetét nemzeti parlamentek fogják kormányozni, akkor kétségtelenül eljön annak az ideje, hogy az általános parlament akadály nélkül megalakulhasson.

Ennek az állításnak az érvei annyira nyilvánvalók, hogy fölöslegesnek tartom felsorolásukat.

De ettől az időtől még nagyon távol állunk, és borzalmas háborúk, sorozatos forradalmak fogják még Európát ebben a szétválasztó időközben megzavarni.

Hogyan tartsuk távol Európától ezeket az újabb szerencsétlenségeket, amelyek annak a szétbomlásnak a szomorú gyümölcsei, amelynek útján tovább is fog haladni, ha meg nem gátoljuk. A taktikához kell folyamod-

nunk, és egy hozzánk közelebb álló időpontban kell megtalálnunk azokat az eszközöket, amelyek mindezek okát megsemmisíthetik.

Megismétlem, amit már mondtam.

Az európai parlament felállítása majd akkor fog minden nehézség nélkül végbemenni, ha Európa minden népe parlamentáris kormányzat alatt fog állni.

Ebből következik, hogy az európai parlament felállítása abban a pillanatban megkezdődhetik, mielőtt Európának a képviseleti rendszer alatt élő lakossága kerül túlsúlyba a még önkényes kormányformák alatt élő népek fölött.

De éppen ez a mai európai helyzet: az angolok és a franciák kétségtelenül túlsúlyban vannak Európa többi része fölött, és az angoloknak és a franciáknak alkotmányos a kormányformájuk.*

Tehát már ebben a pillanatban meg lehet kezdeni Európa újjászervezését.

Az angolok és franciák belépve a szövetségbe, alakítsanak egy közös parlamentet; ennek a szövetségnek fő célja az legyen, hogy a többi népet magához vonzva terjeszkedjék; következésképpen az angol–francia parlament pártolja minden nemzetnél a képviseleti rendszer híveit; támogassa az abszolutisztikus monarchiában élő nemzetek parlament felállítására irányuló törekvéseit; minden nemzet, amint magáévá tette a képviseleti kormányformát, lépjen be a szövetségbe és a maga köréből képviselőket küldjön a közös parlamentbe – és Európa újjászervezése észrevétlenül, háborúk, katasztrófák, politikai forradalmak nélkül menne végbe.

II. fejezet

Az angol–francia parlamentről

Az angol–francia parlament összetétele is olyan kellene legyen, mint amilyent a nagy európai parlamentnek ajánlottam.

Az összképviseletnek csak egyharmada lenne a franciáké, vagyis minden millió írni és olvasni tudó lakos után Anglia két, Franciaország pedig csak egy képviselőt küldene.

Ez az intézkedés két okból fontos, először azért, mert a franciák még nem elég jártasak a parlamentáris politikában, és szükségük van arra, hogy az angolok gyámsága alatt álljanak, másodsor pedig azért, mert azaz, hogy Anglia elfogadja ezt a szervezetet, bizonyos áldozatot hoz, míg Franciaországnak ez csak előnyére szolgálhat.

III. fejezet

Franciaországnak és Angliának érdeke, hogy politikailag egyesüljenek

Franciaország és Anglia uniója újjá tudja szervezni Európát; ez az unió, amely eddig lehetetlen volt, most véghezvihető, mert Angliának és Franciaországnak ugyanazok a politikai elvei és ugyanaz az államformája. De ahhoz, hogy valami jó létrejöjjön, elégséges-e, hogy csak lehetséges legyen? Kétségtelenül nem; szükséges, hogy azt akarják is.

Úgy Angliát, mint Franciaországot hatalmas politikai megrázkódtatás fenyegeti, és egyik sem tudja önmagában azokat az eszközöket megtalálni, amelyekkel ezt elháríthatná. Mindkettő elkerülhetetlenül elbukik, ha nem támogatják kölcsönösen egymást, és egy éppen annyira furcsa, mint

* Az angolok és a franciák politikai hatalmán diplomáciai fölényüket és azon megvesztegetési lehetőségeiket értem, amit számukra azok a pénzösszegek biztosítanak, amelyeket vállalkozásuk érdekében meg tudnak mozgatni.

szerencsés véletlen folytán, a különben elkerülhetetlen forradalom kivédése mellett, ez az unió felvirágoztathatná mindkét fél jólétét és véget vehetne Európa bajainak.

(Forrás: Saint-Simon – Augustin Thierry: *Az európai társadalom újjászervezéséről – Új kereszténység*. Ford., bev. Jordáky Lajos. Irodalmi Kiadó, Buk., 1969.)

RICHARD COUDENHOVE-KALERGI

PÁNEURÓPA (Részletek)

ELŐSZÓ

*Minden történelmi esemény utópiaként indul,
hogy azután valósággá váljon.*

■ Ez a könyv azzal a szándékkal íródott, hogy olyan nagy társadalmi mozgalmat hívjon életre, amely még minden európai népben ott szunnyad.

Sokan álmodoztak egységes Európáról, de kevesen tettek azért, hogy megvalósuljon. Ez a gondolat mint óhaj terméketlen, csak akkor hozhat eredményt, ha szilárd akarattal párosul.

Az európaiak akarata az egyedüli erő, amely megvalósíthatja Pán-európát; ez az egyedüli erő, amely fenntarthatja Pán-európát.

Így minden európai kezében tartja a világ sorsának egy darabkáját.

Amikor ezt a könyvet írom, az ötödik pánamerikai konferencia ülészik Chilében. Oroszország, képességeihez mérten, minden erejével újjáépítésén munkálkodik. A Brit Birodalom túljutott a háborút követő válságon. A Távols-Kelet megszabadult az amerikai háború veszélyének Damoklész kardjától.

Ezalatt Európa vezető és terv nélkül tétován halad egyik válságtól a másik felé. A francia és belga katonák folytatják Németország ipari központjainak elfoglalását. Trákiában újabb háború mindennapos veszélye fenyeget. Mindenütt nyomor, nyugtalanság, elégedetlenség, gyűlölet és félelem uralkodik.

Mialatt a világ többi része egy-egy lépést tesz előre, addig Európa egyre mélyebbre süllyed.

Már maga ez az egyszerű megállapítás is politikai program.

Európa hanyatlásának oka politikai és nem biológiai. Európa nem előrehaladott koránál fogva fog kihalni, hanem azért, mert lakói a modern technika minden eszközével ölik és pusztítják egymást.

Európának vannak minőségileg a legkiválóbb szellemi tartalékai a világon. Az amerikai dinamizmus nem más, mint az európai átültetése egy másik politikai közegbe. Nem Európa népeit támadta meg az időskori szenilitás, hanem a politikai rendszerüket. Csak e rendszer gyöke-